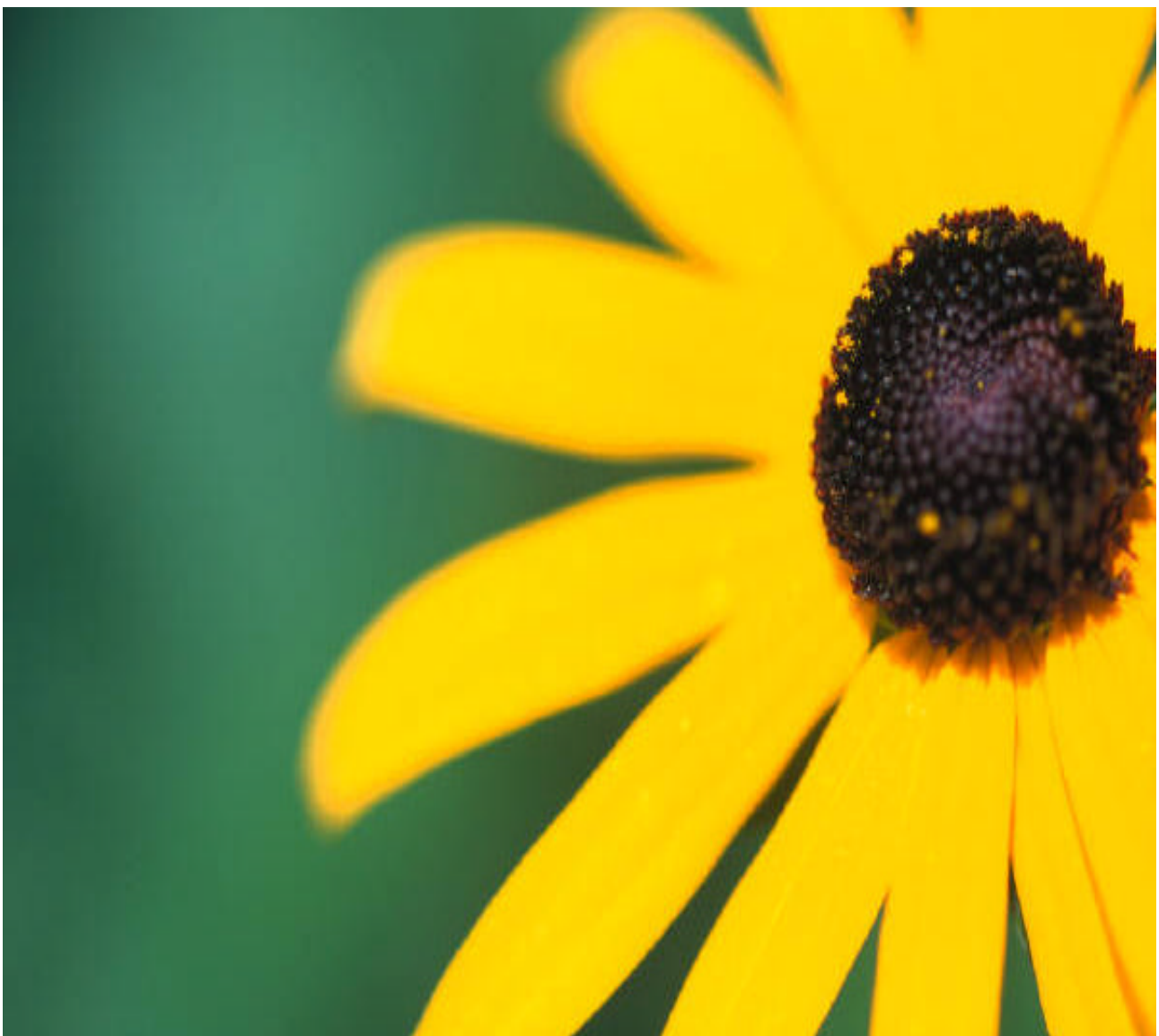

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

Förord

Personer med psykiska funktionshinder tillhör en grupp som många gånger inte själva söker det stöd och den service de behöver och har rätt till. Det innebär ett särskilt ansvar för tillsynsmyndigheterna att följa hur kommunerna lyckas uppmärksamma gruppens behov och erbjuda adekvata insatser.

Socialstyrelsen och länsstyrelserna genomför under åren 2001 till 2004 ett gemensamt nationellt projekt för att granska om personer med psykiska funktionshinder får det stöd av socialtjänsten de har rätt till. En granskning av samtliga kommuners övergripande planering av sin verksamhet för målgruppen har genomförts under 2002. Tillsynen omfattar alla kommuner och en kommun del i länet. Tillsynen har genomförts och sammanställts av socialkonsulenterna Kirsi Kirpislidis och Katarina Pihl.

Västerås maj 2003

Kirsi Kirpislidis

Katarina Pihl

Ingår i Länsstyrelsen rapportserie, 2003 nr 7

ISSN 0284-8813

Har Du frågor, önskar fler exemplar m m, kontakta Samhällsbyggnadsenheten
721 86 Västerås, tel: 021-19 50 00, fax: 021- 19 55 80, e-post: lansstyrelsen@u.lst.se

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

1	<i>Sammanfattning och bedömning</i>	4
2	<i>Bakgrund</i>	7
3	<i>Definitioner</i>	8
4	<i>Syfte</i>	8
5	<i>Metod</i>	8
6	<i>Genomförande</i>	8
7	<i>Analys och bedömning</i>	8
8	<i>Rapportens upplägg och urval av frågor</i>	8
9	<i>Resultat</i>	10
9.1	<i>Allmänna uppgifter om kommunerna i länet</i>	10
9.2	<i>Kännedom om personer med psykiska funktionshinder</i>	10
9.3	<i>Information om kommunens insatser</i>	11
9.4	<i>Kommunernas skriftliga mål och planer</i>	13
9.5	<i>Samverkan med andra organisationer/myndigheter</i>	16
9.6	<i>Synpunkter från brukar- och anhörigorganisationer</i>	21
9.7	<i>Verksamheter för sysselsättning</i>	23
9.8	<i>Övriga insatser</i>	24
9.9	<i>Plan för personalens kompetens och kunskapsutveckling</i>	25
9.10	<i>Kvalitetssystem för sociala insatser</i>	27

1 Sammanfattning och bedömning

Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är grunden för en stor del av kommunernas verksamhet. Bakom lagstiftningen finns särskilda förhållanden som man vill lösa och det är kommuner och landsting som har det yttersta ansvaret för att de centrala målen nås. Kommunen är enligt SoL skyldig att bedriva uppsökande verksamhet och göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med psykiska funktionshinder. I LSS finns motsvarande skyldighet i förhållande till personer som har psykiska funktionshinder och som tillhör lagens personkrets.

Kommunen ska ha god kännedom om målgruppen vilket förutsätter någon form av regelbunden inventering och/eller en aktiv uppsökande verksamhet. Kommunen ska fortlöpande följa upp gruppen personer med psykiska funktionshinder och deras behov av stöd och service. Av granskningen framgår att 42% av länets kommuner inte uppfyller kraven som ställs på en kommun om att skaffa sig kännedom om personer med psykiska funktionshinder. Av länets kommuner uppfyller 33% kraven som ställs och 25% uppfyller mer än väl kraven som ställs på kommunen. Vid en jämförelse på nationell nivå har Västmanlands län bättre siffror än riksgenomsnittet.

För att en lag ska kunna fylla den funktion som lagstiftaren har avsett krävs att kommunerna har en framförhållning och planering. Detta i sin tur förutsätter att förvaltningen har utarbetad mål/policy som styr arbetet. Ansvaret för framtagande av mål/policy åligger politikerna i ansvarig nämnd. Av materialet framgår att hälften av länets kommuner inte uppfyller kraven som ställs på politiska mål för verksamhet med inriktning mot personer med psykiska funktionshinder. På det nationella planet är motsvarande siffra 38%. En övergripande planering är nödvändig för att kommunerna ska kunna erbjuda människor med funktionshinder de insatser de har behov av och rätt till. Ansvaret för framtagande av en planering åligger förvaltningen. Däremot är det nämndens ansvar att förvissa sig om att en planering tas fram av förvaltningen. Av länets kommuner har 75% ingen eller en bristande övergripande verksamhetsplan. Endast 25% av kommunerna har en acceptabel plan.

I planeringen av insatser för människor med funktionshinder ska kommunen samverka med landsting och andra samhällsorgan. Kommunerna bör även samverka kring mål/riktlinjer och verksamhetsformer. Genom samverkan kan de erfarenheter som andra myndigheter och organisationer samt enskilda personer besitter tillföras verksamheten. Formerna för samarbetet bör bestämmas av kommunerna och organisationerna själva utifrån lokala förutsättningar. Det är så mycket som 92% av länets kommuner som inte uppfyller kraven på samverkan med andra myndigheter om gemensamma mål och riktlinjer. Endast en kommun i länet, motsvarande 8%, uppfyller kraven på samverkan med andra myndigheter om gemensamma mål och riktlinjer.

Kommunerna har vidare ett ansvar för samverkan med organisationer som företräder människor med psykiska funktionshinder. Skyldigheten att samverka kan bl.a. innebära att organisationerna fortlöpande får möjlighet att lämna förslag och ge synpunkter på hur verksamheter planeras och bedrivs. I sex kommuner i länet är brukar- och anhängigorganisationer verksamma. I hälften av dessa uppfyller kommunen inte kraven som ställs på inhämtande av synpunkter från brukar- och anhängigorganisationer. Tre kommuner uppfyller kraven som ställs på inhämtande av synpunkter och i två av dessa finns goda möjligheter för brukar- och anhängigorganisationer att lämna synpunkter.

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

När det gäller samverkan med andra organisationer/myndigheter om gemensamma former och verksamheter är det 17% av länets kommuner som inte uppfyller kraven på samverkan med andra organisationer/myndigheter. Hela 75% av länets kommuner uppfyller kraven på samverkan med andra organisationer/ myndigheter och 8% av länets kommuner uppfyller mer än väl kraven som ställs på samverkan med andra organisationer/myndigheter om gemensamma former och verksamheter.

Kommunen ska själv eller i samverkan med andra ha en verksamhet som erbjuder målgruppen ett varierat utbud av insatser. Målgruppens behov av insatser är i huvudsak sysselsättning, boende och socialt stöd. Av materialet framgår att en övervägande del av kommunerna uppfyller kraven på variation vad gäller möjligheter till sysselsättning. I kommunerna har 42 % en acceptabel variation, 25% en god variation och 33% av länets kommuner uppfyller inte kraven som ställs på variation för sysselsättning för personer med psykiska funktionshinder. Samtliga kommuner i länet uppfyller kraven på ett varierat utbud vad gäller övriga insatser utöver sysselsättning och boende. Av kommunerna har 25% ett brett och varierat utbud av övriga insatser.

För att kommunerna ska veta att de kvalitetskrav som ställs i lagen är uppfyllda krävs att de har ett kvalitetssystem. I granskningen har framkommit att 92% av länets kommuner saknar ett kvalitetssystem. Endast en kommun i länet, 8%, har ett kvalitetssystem för den verksamhet som arbetar mot målgruppen. För att säkerställa och utveckla god kvalitet bör all verksamhet som rör målgruppen omfattas av ett kvalitetssystem. Kvalitetssystemet bör anpassas till de olika verksamheternas förutsättningar och utgör ett stöd för ledningen att styra verksamheten mot uppsatta mål. Ledningens ansvar och synliga engagemang är en viktig förutsättning för kvalitetsarbetet.

En förutsättning för en god kvalitet i verksamheten är att personalen har en god kompetens och erhåller adekvat kunskapsutveckling. För att kunna upprätthålla kompetensen hos personalen ska kommunen ha en plan för kompetens och kunskapsutveckling. Av länets kommuner saknar 92% en plan för personalens kompetensutveckling. Det är endast en kommun, motsvarande 8%, som har en plan. Denna plan omfattar dock inte all personal som arbetar med målgruppen utan avser endast personal vid en sysselsättningsverksamhet.

Möjligheten för enskilda personer att kunna få del av kommunernas insatser är bl.a. beroende av tillgången

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Samhällsbyggnadsenheten

2003 Nr 7

till korrekt, relevant och förståelig information om olika tjänster och insatser. Det är därför viktigt att kommunen på ett bra sätt kan nå ut med information om kommunens insatser. Olika informationsstrategier kan behövas för att tillgodose olika behov beroende på vem man riktar sig till. Kommunerna bör därför använda sig av flera informationskanaler. Informationen om socialtjänstens insatser bör bl.a. riktas mot människor med psykiska funktionshinder. Av materialet framgår att 58% av länets kommuner inte uppfyller kraven som ställs på informationsinsatser om socialtjänstens insatser. Däremot uppfyller 42% av länets kommunerna mer än väl kraven som ställs på informationsinsatser. Informationen om socialtjänstens insatser bör också riktas mot brukar- och anhörigorganisationer. Idag uppfyller 67% av länets kommuner inte kraven som ställs och 33% uppfyller kraven som ställs på informationsinsatser till brukar- och anhörigorganisationer.

Kommunens skyldighet att informera tar inte bara sikte på personer med psykiska funktionshinder utan gäller också exempelvis i förhållande till deras anhöriga och personer som är i allmän tjänst. Personal som arbetar med att förmedla stöd till människor med funktionshinder måste därför kunna informera om vilket stöd den enskilde personen kan förvänta sig från kommunen och vilka rättigheter han eller hon har, oavsett vilken lagstiftning som kan vara aktuell.

Länsstyrelsens granskning av kommunernas planering i Västmanlands län visar att många av de brister som konstaterats vid utvärderingen av psykiatireformen fortfarande består. Det Länsstyrelsen kan konstatera är att det finns skillnader mellan de olika kommunerna. Länsstyrelsen har noterat att när det gäller kännedom, gemensamma former för samverkan och variation i övriga insatser så ligger länet bättre till än riksgenomsnittet. Flera kommuner har påbörjat ett arbete med att förbättra förutsättningarna för personer med psykiska funktionshinder. Länsstyrelsen förhoppning är att denna rapport ska vara ett stöd i kommunernas fortsatta arbete.

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

2 Bakgrund

Psykiatireformen trädde ikraft 1995 (Regeringens proposition 1993/94:218). Reformen syftar till att förbättra livssituationen för personer med psykiska funktionshinder och öka deras möjligheter till gemenskap och delaktighet i samhället. Åtgärderna inriktas på att ge ett mer effektivt och samordnat samhällsstöd. De personer som omfattas har långvariga och allvarliga funktionsnedsättningar på grund av psykisk störning. I samband med reformen fick kommunerna ett förtydligat ansvar för att utveckla boendeformer och verksamheter för sysselsättning.

Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag utvärderat reformen. Antalet personer med psykiska funktionshinder som är kända av socialtjänst och psykiatri uppskattas till cirka 43 000. Av utvärderingen framgår att reformen ännu inte fått avsedda effekter (Socialstyrelsen 1999:1). Den enskildes möjlighet till delaktighet och inflytande är fortfarande eftersatt, många får inte del av insatser enligt LSS, en samordnad planering mellan flera huvudmän förekommer i begränsad utsträckning och behovet av rehabilitering och daglig sysselsättning är långtifrån tillgodosett.

Resultatet av utvärderingen belyser behovet av en förstärkt tillsyn på området. Personer med psykiska funktionshinder är en utsatt grupp med särskilda behov och svårigheter på flera livsområden. De har många gånger svårare än andra grupper att själva söka den hjälp och det stöd de behöver. Det ställer stora krav på tillsynens utformning och metoder.

Socialstyrelsen och samtliga länsstyrelser påbörjade 2002 ett gemensamt projekt för att utveckla och förbättra tillsynen av kommunernas insatser för personer med psykiska funktionshinder. Detta projekt är indelat i tre granskningsområden.

- **Tillsyn på planeringsnivå:** Tillsyn av kommunens mål, medel, samverkansformer och system för uppföljning och kvalitetsutveckling inom angivna behovsområden.
- **Tillsyn på individnivå:** Tillsyn av om och hur ett antal individer får sina behov tillgodosedda inom angivna områden samt samordningen av insatserna.
- **Tillsyn på verksamhetsnivå:** Tillsyn av kvalitet och innehåll i några utvalda verksamheter för boende, sysselsättning eller arbete.

Denna rapport redovisar resultaten av tillsynen på planeringsnivå i länets samtliga 11 kommuner och Skultuna kommunedel.

3 Definitioner

Begreppet personer med psykiska funktionshinder utgår från Socialstyrelsens definition av psykiatireformens målgrupp. Det är personer som lider av sådana omfattande psykiska besvär så att det medför funktionshinder och därmed svårigheter att klara det dagliga livet utan stöd från socialtjänsten.

Begreppet ”verksamheter för boende” används i rapporten som ett samlingsbegrepp för olika typer av verksamheter som förmedlar stöd till ett fungerande boende för personer med psykiska funktionshinder. En verksamhet avgränsas genom att en chef och viss personal kan knytas till denna. Olika typer av verksamheter är: Verksamhet som förmedlar boendestöd (del av verksamhet inom hemtjänsten, boendestödsgrupper, trapphusboende), Bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § SoL eller 9 § LSS, Hem för viss annan heldygnsvård enligt 5 kap. 7 § SoL, Hem för vård eller boende (HVB).

Begreppet ”verksamheter för sysselsättning” används i rapporten som ett samlingsbegrepp för olika typer av sysselsättningsverksamheter. En verksamhet avgränsas genom att en chef och viss personal kan knytas till denna. Olika typer av verksamheter är: Daglig verksamhet enligt LSS, Dagverksamhet (träffställe) enligt 3 kap. 6 § SoL, Dagverksamhet (mer strukturerat innehåll med arbetsliknande inslag) enligt 3 kap. 6 § SoL, Rehabiliteringsverksamhet i samverkan med andra huvudmän enligt 2 kap. 6 § SoL.

4 Syfte

Syftet med granskningen på planeringsnivån har varit att undersöka om kommunernas verksamhet motsvarar intentionerna i psykiatireformen, SoL samt LSS.

5 Metod

En enkät har skickats ut till länets samtliga kommuner. Kommunerna har till de ifyllda enkäterna bifogat skriftliga dokument.

6 Genomförande

Under februari 2002 skickades en enkät om kommunernas planering för gruppen personer med psykiska funktionshinder ut till länets samtliga kommuner. Enkäten skulle vara Länsstyrelsen tillhanda senast 2002-03-04. Den sista kommunenkäten inkom till Länsstyrelsen 2002-07-26. Länsstyrelsen granskade att samtliga enkäter hade blivit korrekt ifyllda i alla delar. Länsstyrelsen ansvarade också för en värdering av svaren i de frågor där skriftliga dokument efterfrågats och inkommit. Materialet har sedan skickats till Socialstyrelsen.

7 Analys och bedömning

Socialstyrelsen har bearbetat, analyserat och bedömt samtliga enkäter som inkommit från hela landet. Denna granskning har genomförts med stöd av ett bedömningschema. Bedömningskriterierna baseras på aktuella lagar, författningar, psykiatireformens huvudsakliga principer men även relevant och tillgänglig forskning.

Socialstyrelsen har sedan skickat ut bedömt länsmaterial till respektive Länsstyrelse.

8 Rapportens upplägg och urval av frågor

Denna rapport avser kommunernas övergripande planering för personer med psykiska funktionshinder. I rapporten redogörs för hur respektive kommun har svarat i den enkät som skickades ut under våren 2002.

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

I rapporten redogörs **inte** för svaren på samtliga enkätfrågor. De frågeområden som redovisas är: kännedom, information, samverkan, mål, brukar- och anhörigorganisationer, sysselsättningsverksamheter, personalens kompetens och kvalitetssystem för sociala insatser. Samtliga frågeområden redovisas i en tabell. Längst ner i tabellen redogörs för motsvarande nationella siffror som Socialstyrelsen sammanställt. Dessa siffror är fortfarande preliminära då Socialstyrelsen ännu inte kommit ut med den slutliga nationella rapporten. Länsstyrelsen har trots detta valt att ta med dessa siffror då det i den slutliga rapporten från Socialstyrelsen endast kommer ske marginella förändringar. Under respektive frågeområde finns Länsstyrelsens kommentarer. I dessa framgår vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att kommunen ska uppfylla kraven enligt gällande lagstiftning. Vidare framgår också de kommuner som bör lyftas som goda exempel.

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Samhällsbyggnadsenheten

2003 Nr 7

9 Resultat

9.1 Allmänna uppgifter om kommunerna i länet

I denna rapport ingår länets 11 kommuner och Skultuna kommundel. I länet finns olika politiska nämndorganisationer som ansvarar för gruppen personer med psykiska funktionshinder. Den vanligast förekommande formen är socialnämnd som finns i 9 av länets kommuner. I Västerås stad finns tre olika nämnder som ansvarar för målgruppen dessa är individ- och familjenämnd, äldrenämnd samt nämnden för funktionshindrade. Resterande nämnder i länet är en kommundelsnämnd och en vård- och omsorgsnämnd. I 8 av länets kommuner ansvarar flera enheter inom respektive kommun för insatserna till personer med psykiska funktionshinder. Den vanligaste kombinationen är individ- och familjeomsorg och äldre- och handikappomsorg. En kommun har en särskild enhet inriktad mot personer med psykiska funktionshinder. Två kommuner har uppgivit att de har andra enheter som ansvarar för insatserna, dessa är arbetslivsenheten och bistånd & psykiatri.

9.2 Kännedom om personer med psykiska funktionshinder

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Kommunen ska genom inventering eller på annat godtagbart sätt inhämta uppgifter om antal personer med psykiska funktionshinder och deras behov. Inventeringen bör vara regelbunden och göras i samverkan med psykiatrin.
(5 kap. 8 § SoL och 15 § punkt 1 LSS)

Tabell 1

K O M M U N	INGEN ELLER BRISTANDE KÄNNEDOM		ACCEPTABEL KÄNNEDOM		GOD KÄNNEDOM	
	Arboga					
Fagersta						
Hallstahammar						
Heby						
Kungsör						
Köping						
Norberg						
Sala						
Skinnskatteberg						
Skultuna						
Surahammar						
Västerås						
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	5	42	4	33	3	25
Hela landet	176	55	97	30	50	15

Förklaring till tabell 1

Under kolumnen *Ingen eller bristande kännedom* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Kommunen inte har genomfört en inventering eller skaffat sig kännedom på annat sätt eller

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

- ◆ Kommunen endast genomfört en mycket knapphändig inventering och utan kontakt med psykiatrik eller
- ◆ kommunen endast skaffat sig kännedom på ett annat sätt, som inte är godtagbart

Under kolumnen *Acceptabel kännedom* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänd inventering är att:

- ◆ kommunen genomfört minst en inventering under de senaste 7 åren
- ◆ inventeringen innehåller antal, kön, ålder, boende och sysselsättning
- ◆ inventeringen har genomförts tillsammans med psykiatrik

Kraven för godkänt på annat sätt är att:

- ◆ kommunen har en modell för uppsökande verksamhet eller
- ◆ kommunen på annat sätt aktivt skaffat sig kännedom i godtagbar omfattning

Under kolumnen *God kännedom* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för god kännedom är att:

- ◆ kommunen genomför inventeringar med högst 5 års intervall
- ◆ inventeringen innehåller förutom antal, kön, ålder, boende, sysselsättning också hälsosituationen
- ◆ inventeringen har genomförts tillsammans med fler organisationer/myndigheter än psykiatrik

9.3 Information om kommunens insatser

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Kommunen ska informera om det stöd och den service som erbjuds personer med psykiska funktionshinder. Information bör vara regelbunden samt tillräckligt bred och träffsäker. (3 kap. 1 och 4 §§ SoL, 5 kap. 8 § SoL och 15 § punkt 3 LSS)

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Samhällsbyggnadsenheten

2003 Nr 7

Tabell 2 Informationsinsatser till personer med psykiska funktionshinder

K O M M U N	INGA ELLER BRISTANDE INFORMATIONSENSATSER		ACCEPTABLA INFORMATIONSENSATSER		GODA INFORMATIONSENSATSER	
	Arboga					
	Fagersta					
	Hallstahammar					
					Heby	
	Kungsör					
	Köping					
	Norberg					
	Sala					
					Skinnskatteberg	
				Skultuna		
				Surahammar		
				Västerås		
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	7	58	0	0	5	42
Hela landet	186	58	38	12	95	30

Förklaring till tabell 2

Under kolumnen *Inga eller bristande informationsinsatser* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Kommunen ej har genomfört några informationsinsatser det senaste året eller
- ◆ Kommunen genomfört information på ett begränsat sätt (endast en allmän informationskanal)

Under kolumnen *Acceptabla informationsinsatser* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkända informationsinsatser är att:

- ◆ Informationsinsatser har genomförts det senaste året
- ◆ Flera informationskanaler har använts

Under kolumnen *Goda informationsinsatser* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för goda informationsinsatser är att:

- ◆ Kommunen har genomfört mer breda informationsinsatser genom minst tre informationskanaler eller informerat på ett kreativt och mer träffsäkert sätt

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

Tabell 3 Informationsinsatser till brukar- och anhörigorganisationer

K O M M U N	INGA INFORMATIONSSINSATSER		ACCEPTABLA INFORMATIONSS INSATSER		GODA INFORMATIONSS- INSATSER	
	Arboga					
	Hallstahammar					
	Kungsör					
	Sala		Köping			
			Västerås			
	Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal
Länet	4	67	2	33	0	0
Hela landet	71	29	162	66	11	5

Förklaring till tabell 3

I denna tabell finns endast de kommuner som har brukar- och anhörigorganisationer verksamma. I 6 av länets kommuner saknas brukar- och anhörigorganisationer.

Under kolumnen *Inga eller bristande informationsinsatser* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Kommunen inte genomfört några informationsinsatser till brukar- och anhörigorganisationer

Under kolumnen *Acceptabla informationsinsatser* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkända informationsinsatser är att:

- ◆ Kommunen lämnat information antingen muntligt eller skriftligt till brukar- och anhörigorganisationer

Under kolumnen *Goda informationsinsatser* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för goda informationsinsatser är att:

- ◆ Kommunen informerat brukar- och anhörigorganisationer regelbundet

9.4 Kommunernas skriftliga mål och planer

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Samhällsbyggnadsenheten

2003 Nr 7

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Kommunen bör ha mål för sin verksamhet på politisk nivå samt verksamhetsplaner som stöd för personal på olika nivåer i organisationen.

(5 kap. 8 § SoL, SOSFS 1998:8)

Ingår i Länsstyrelsen rapportserie, 2003 nr 7

ISSN 0284-8813

Har Du frågor, önskar fler exemplar m m, kontakta Samhällsbyggnadsenheten
721 86 Västerås, tel: 021-19 50 00, fax: 021- 19 55 80, e-post: lansstyrelsen@u.lst.se

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

Tabell 4 Politiska mål/policy

K O M M U N	INGA ELLER BRISTANDE MÅL		ACCEPTABLA MÅL	
	Arboga			
	Fagersta			
	Hallstahammar			
			Heby	
			Kungsör	
	Köping			
			Norberg	
	Sala			
	Skinnskatteberg			
			Skultuna	
			Surahammar	
		Västerås		
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	6	50	6	50
Hela landet	122	38	200	62

Förklaring till tabell 4

Under kolumnen *Inga eller bristande mål* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Kommunen saknar skriftliga mål på politisk nivå
- ◆ Kommunen har inga politiska mål eller enbart sådana i muntlig form
- ◆ Kommunen har skriftliga generella mål som omfattar alla funktionshindrade

Under kolumnen *Acceptabla mål* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning.

Kraven för godkända mål är att:

- ◆ Kommunen har mål/policy i skriftlig form.

Tabell 5 Verksamhetsplan

K O M M U N	INGA ELLER BRISTANDE PLAN		ACCEPTABEL PLAN	
	Arboga			
	Fagersta			
	Hallstahammar			
			Heby	
	Kungsör			
			Köping	
	Norberg			
	Sala			
	Skinnskatteberg			
	Skultuna			
	Surahammar			
			Västerås	
	Totalt	Antal	Procent	Antal
Länet	9	75	3	25
Hela landet	190	60	128	40

Förklaring till tabell 5

Under kolumnen *Ingen eller bristande plan* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Kommunen saknar verksamhetsplan eller att denna endast uttrycker allmänna mål och saknar helt konkretion vad gäller hur dessa ska uppnås

Under kolumnen *Acceptabel plan* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänd plan är att:

- ◆ Kommunen har en dokumenterad verksamhetsplan som har en rimlig konkretionsnivå d v s har en lokal prägel och fokuserar på frågor som har betydelse för målgruppen

9.5 Samverkan med andra organisationer/myndigheter

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Kommunen bör tillsammans med berörda organisationer/myndigheter utforma skriftliga och gemensamma mål/policy för samverkan på politisk- och ledningsnivå.

Kommunen bör tillsammans med psykiatrin utforma skriftliga riktlinjer för utskrivning eller permission från psykiatrisk heldygnsvård samt för en samordnad och individuell planering. (2 kap. 6 § SoL, 5 kap. 8 § SoL)

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

Tabell 6 Gemensamma mål och riktlinjer

K O M M U N	INGEN ELLER BRISTANDE SAMVERKAN MÅL/RIKTLINJER		ACCEPTABEL SAMVERKAN MÅL/RIKTLINJER		GOD SAMVERKAN MÅL/RIKTLINJER	
	Arboga					
Fagersta						
Hallstahammar						
Heby						
Kungsör						
Köping						
Norberg						
Sala						
Skinnskatteberg						
Skultuna						
Surahammar						
			Västerås			
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	11	92	1	8	0	0
Hela landet	279	86	18	6	26	8

Förklaring till tabell 6

Under kolumnen *Ingen eller bristande samverkan, Mål/riktlinjer* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Inget uttryck för samverkan är noterat d v s det saknas gemensamma mål/policy, skriftliga riktlinjer med psykiatrin, system och former för samverkan eller gemensam verksamhet tillsammans med annan huvudman.
- ◆ Gemensamma mål/policy i skriftlig form saknas och/eller bristande skriftliga riktlinjer med psykiatrin.

Under kolumnen *Acceptabel samverkan, Mål/riktlinjer* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänd samverkan, mål/riktlinjer är att:

- ◆ Det finns gemensamma mål/policy på politisk- eller ledningsnivå med psykiatrin och skriftliga riktlinjer för samverkan med psykiatrin

Under kolumnen **God samverkan, Mål/riktlinjer** finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för god samverkan, mål/riktlinjer är att:

- ◆ Det finns mål/policy med fler berörda organisationer och skriftliga riktlinjer med psykiatri både vid utskrivning eller permission från slutenvård och vårdplanering.

Ingår i Länsstyrelsen rapportserie, 2003 nr 7
ISSN 0284-8813

Har Du frågor, önskar fler exemplar m m, kontakta Samhällsbyggnadsenheten
721 86 Västerås, tel: 021-19 50 00, fax: 021- 19 55 80, e-post: lansstyrelsen@u.lst.se

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

Tabell 7 Gemensamma former och verksamheter

K O M M U N	INGA ELLER BRISTANDE SAMVERKAN VERKSAMHETSFORMER		ACCEPTABEL SAMVERKAN VERKSAMHETSFORMER		GOD SAMVERKAN VERKSAMHETSFORMER	
	Arboga					
			Fagersta			
			Hallstahammar			
			Heby			
			Kungsör			
			Köping			
Norberg						
			Sala			
			Skinnskatteberg			
			Skultuna			
			Surahammar			
					Västerås	
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	2	17	9	75	1	8
Hela landet	70	22	162	50	90	28

Förklaring till tabell 7

Under kolumnen *Ingen eller bristande samverkan, verksamhetsformer* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Inget uttryck för samverkan är noterat d v s det saknas gemensamma mål/policy, skriftliga riktlinjer med psykiatri, system och former för samverkan eller gemensam verksamhet tillsammans med annan huvudman.
- ◆ Det saknas former för samverkan på driftsnivå eller gemensam verksamhet med annan huvudman.

Under kolumnen *Acceptabel samverkan, verksamhetsformer* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänd samverkan, verksamhetsformer är att:

- ◆ Det finns utvecklade former för samverkan på driftsnivå eller gemensam verksamhet med annan huvudman.

Under kolumnen **God samverkan, verksamhetsformer** finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för god samverkan, samverkansformer är att:

- ◆ Det finns utvecklade former för samverkan med fler berörda organisationer (psykiatri, primärvård, försäkringskassa och arbetsförmedling) och/eller en eller flera gemensamma verksamhet med flera huvudmän.
- ◆ Det finns särskilda former för samverkan med brukar- och anhörigorganisationer eller gemensam verksamhet med sådana.

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

9.6 Synpunkter från brukar- och anhörigorganisationer

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Ledningen för socialtjänsten ska samverka med den organiserade brukar- och anhörigörelsens företrädare. I sin planering och uppföljning av verksamheter som berör personer med psykiska funktionshinder ska ledningen inhämta synpunkter från brukar- och anhörigorganisationerna. (5 kap. 8 § SoL, 15 § LSS)

Tabell 8

K O M M U N	INGEN MÖJLIGHET ATT LÄMNA SYNPUNKTER		ACCEPTABEL MÖJLIGHET ATT LÄMNA SYNPUNKTER		GOD MÖJLIGHET ATT LÄMNA SYNPUNKTER	
				Arboga		
	Hallstahammar					
	Kungsör					
	Sala				Köping	
					Västerås	
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	3	50	1	17	2	33
Hela landet	154	62	41	17	52	21

Förklaring till tabell 8

I denna tabell finns endast de kommuner med som har brukar- och anhörigorganisationer verksamma. I 6 av länets kommuner saknas brukar- och anhörigorganisationer.

Under kolumnen *Ingen möjlighet att lämna synpunkter* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Det finns verksamma brukar- och anhörigorganisationer i kommunen, men de har inte kontaktats för att ge sina synpunkter på vare sig planering eller uppföljning av någon verksamhet för psykiskt funktionshindrade.

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Samhällsbyggnadsenheten

2003 Nr 7

Under kolumnen *Acceptabel möjlighet att lämna synpunkter* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänd i möjlighet att lämna synpunkter är att:

- ◆ Kommunen har det senaste året inhämtat synpunkter på minst tre aktuella verksamhetsområden från någon brukar- eller anhängigorganisation.

Under kolumnen *God möjlighet att lämna synpunkter* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för god möjlighet att lämna synpunkter är att:

- ◆ Kommunen har det senaste året inhämtat mer omfattande synpunkter från brukar- och anhängigorganisationerna inom flera områden.
- ◆ Brukar- och anhängigorganisation har medverkat vid rekrytering av personal.

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

9.7 Verksamheter för sysselsättning

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Kommunen ska kunna erbjuda ett utbud av alternativa sysselsättningar som är varierat och har en tydlig inriktning mot rehabilitering. Verksamheter för sysselsättning bör innehålla mer eller mindre arbetsliknande inslag och kommunen bör regelbundet inventera möjliga arbetsplatser på orten.

(3 kap. 6 § SoL, 5 kap. 7 § SoL)

Tabell 9 Variation av möjligheter till sysselsättning

K O M M U N	BRISTANDE VARIATION		ACCEPTABEL VARIATION		GOD VARIATION	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
			Arboga			
					Fagersta	
	Hallstahammar					
	Heby					
			Kungsör			
					Köping	
	Norberg					
			Sala			
			Skinnskatteberg			
	Skultuna					
			Surahammar			
					Västerås	
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	4	33	5	42	3	25
Hela landet	91	29	111	35	116	36

Förklaring till tabell 9

Under kolumnen *Bristande variation* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Mer än 20 procent av totalt antal saknar meningsfull sysselsättning.
- ◆ Endast en form av sysselsättning har erbjudits i kommunen det senaste året.

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Samhällsbyggnadsenheten

2003 Nr 7

Under kolumnen *Acceptabel variation* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänd variation är att:

- ◆ Mellan 15-20 procent av totalt antal saknar meningsfull sysselsättning.
- ◆ Åtminstone två olika former för sysselsättning har erbjudits i kommunen det senaste året.

Under kolumnen *God variation* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för god variation är att:

- ◆ Färre än 15 procent av totalt antal saknar meningsfull sysselsättning.
- ◆ Kommunen erbjuder ett brett och varierat utbud av "karriärmöjligheter".
- ◆ Kontinuerlig inventering av möjliga arbetsplatser.

Länsstyrelsens kommentar

I bedömningen av acceptabel variation och god variation har Länsstyrelsen inte tagit hänsyn till om kommunernas inventering varit acceptabel (under avsnitt 8.2). Detta kan innebära att de kommuner som har en acceptabel variation och god variation trots detta inte har tillgodosett behovet av verksamheter för målgruppen.

9.8 Övriga insatser

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Kommunen ska erbjuda personer med psykiska funktionshinder ett varierat utbud av alternativa insatser förutom verksamheter för sysselsättning.
(3 kap. 6 § SoL, 4 kap. 1 § SoL, 9 § punkt 2-7 LSS)

Tabell 10

	BRISTANDE VARIATION		ACCEPTABEL VARIATION		GOD VARIATION	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
K O M M U N			Arboga		Fagersta	
			Hallstahammar			
			Heby			
			Kungsör			
			Köping			
			Norberg			
					Sala	
			Skinnskatteberg			
			Skultuna			
			Surahammar			
					Västerås	
	Totalt					
Länet	0	0	9	75	3	25
Hela landet	32	10	128	40	162	50

Förklaring till tabell 10

Under kolumnen *Bristande variation* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

- ◆ Inga övriga insatser har givits eller endast några typer av insats har erbjudits i kommunen under senaste året.

Under kolumnen *Acceptabel variation* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänd variation är att:

- ◆ Minst tre typer av insatser har erbjudits utöver bostad och sysselsättning. Exempel på insatser mobila team, boendestödjarteam, stödverksamhet för barn till psykiskt funktionshindrade, anhörigstöd och stöd för att få tillgång till fritidssysselsättningar.

Under kolumnen *God variation* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för god variation är att:

- ◆ Kommunen erbjuder förutom minst tre insatser utöver bostad och sysselsättning även insatserna personligt ombud eller kontaktperson.

9.9 Plan för personalens kompetens och kunskapsutveckling

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Kommunen ska ha en plan för kompetensutveckling för personal som arbetar med personer med psykiska funktionshinder.
(SOSFS 1998:8 (S))

Tabell 11

	INGEN ELLER BRISTANDE PLANERING	ACCEPTABEL PLANERING	GOD PLANERING
K O M M U N	Arboga		
	Fagersta		
	Hallstahammar		
	Heby		
	Kungsör		
			Köping
	Norberg		
	Sala		

	Skinnskatteberg					
	Skultuna					
	Surahammar					
	Västerås					
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	11	92	0	0	1	8
Hela landet	256	80	62	20	x	x

Förklaring till tabell 11

Under kolumnen *Ingen eller bristande planering* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Kommunen saknar plan för kompetensutveckling som uppfyller vissa rudimentära krav

Under kolumnen *Acceptabel planering* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänd planering är att:

- ◆ Kommunen har en skriftlig plan för personalens kompetensutveckling.

Under kolumnen *God planering* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning och bör lyftas som ett gott exempel. Kraven för god planering är att:

- ◆ Kommunen har en plan för kompetensutveckling som syftar till att ge personalen både en bred och djup kunskap. Viss personal får specialist kompetens medan andra får kontinuerlig fortbildning av bredare karaktär.

Kommunernas planering för personer med psykiska funktionshinder i Västmanlands län

9.10 Kvalitetssystem för sociala insatser

Länsstyrelsens bedömningsgrunder:

Kommunen bör ha ett system för kvalitetsutveckling som gäller det sociala arbetet med personer med psykiska funktionshinder.
(3 kap. 3 § SoL, 6 § LSS, SOSFS 1998:8 (S))

Tabell 12

K O M M U N	INGET ELLER BRISTANDE KVALITETSSYSTEM		ACCEPTABELT KVALITETSSYSTEM	
	Arboga			
Fagersta				
Hallstahammar				
Heby				
Kungsör				
			Köping	
Norberg				
Sala				
Skinnskatteberg				
Skultuna				
Surahammar				
Västerås				
Totalt	Antal	Procent	Antal	Procent
Länet	11	92	1	8
Hela landet	243	78	70	22

Förklaring till tabell 12

Under kolumnen *Ingen eller bristande kvalitetssystem* finns de kommuner som inte uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Detta genom att:

- ◆ Det saknas ett kvalitetssystem som gäller arbetet med personer med psykiska funktionshinder

Under kolumnen *Acceptabel kvalitetssystem* finns de kommuner som uppfyller kraven enligt gällande lagstiftning. Kraven för godkänt kvalitetssystem är att:

LÄNSSTYRELSEN
Västmanlands län
Samhällsbyggnadsenheten

2003 Nr 7

- ◆ Det finns ett kvalitetssystem som gäller arbetet med personer med psykiska funktionshinder med ansvarig person utsedd

Ingår i Länsstyrelsen rapportserie, 2003 nr 7
ISSN 0284-8813

Har Du frågor, önskar fler exemplar m m, kontakta Samhällsbyggnadsenheten
721 86 Västerås, tel: 021-19 50 00, fax: 021- 19 55 80, e-post: lansstyrelsen@u.lst.se